Luonnonvarakeskus

LUKE/3757/00.00.02.00/2025

18.10.2025

Asia: E 80/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto luontohyvityksiä koskevasta etenemissuunnitelmasta, ti 21.10. klo 10.15 (E 80/2025 vp)

Eduskunta
Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Janne Artell

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

Euroopan komissio on antanut tiedonannon (COM(2025) 374 final, 7.7.2025) luontohyvityksiä koskevasta etenemissuunnitelmasta. Tiedonannon mukaan nykyinen julkinen rahoitus ei yksin riitä luonnon monimuotoisuuden suojelutarpeen edistämiseksi. Luontohyvitysten tarkoituksena on täydentää olemassa olevaa rahoitusta mahdollistamalla yksityisen sektorin rahoitusta toimille, jotka todennettavasti hyödyttävät luonnon monimuotoisuutta. Luontohyvitykset ovat tiedonannon mukaan lakisääteisiä toimia pidemmälle meneviä vapaaehtoisia toimia, jotka voidaan tiekartan mukaisesti yhdistää yksiköiksi, jotka voidaan ”rekisteröidä, yhdistää, tallettaa ja toteuttaa”. Niiden avulla voidaan siirtää yksityistä rahaa maanomistajille ja -käyttäjille korvaukseksi kolmannen osapuolen sertifioimista luonnon monimuotoisuutta hyödyttävistä toimista. Tiekartan tavoitteena on edistää luontohyvitysten käyttöä mm. jäsenmaissa tehtävien pilottihankkeista oppimalla ja niitä tukemalla.

Luontohyvitykset ovat markkinapohjainen tapa toimia ja niiden käyttöönotto vaatii luontohyvityksiä tarjoavia ja ostavia tahoja, kauppapaikan ja luontohyvitykset todentavan toimijan – kyseessä on siis uusi markkina kuten hiilimarkkinat aikanaan.

Suomi on muiden maiden mukana ollut luomassa omaa kansallista rahoitusmallia luonnon monimuotoisuuden tukemiseen. Ympäristöministeriön asetuksessa vapaaehtoisesta ekologisesta kompensaatiosta (933/2023) olennainen mittari on luonnonarvohehtaari, joka on hyvityksen alainen alue painotettuna sen luonnontilaisuudella ja luontotyypin uhanalaisuudella. Hyvitetty ala muuttuu kokonaan suojelluksi ja on oltava sidoksissa heikennettävän alaan maantieteellisesti ja luontotyypiltään.

Etenemissuunnitelmassa on tarkoitus syventää EU:n jäsenmaiden yhteistyötä, kehittää, siemenrahoittaa ja arvioida potentiaalisia markkinoita, sekä kehittää luontohyvitystä läpinäkyväksi ja toimivaksi järjestelmäksi seitsemän toimen kautta.

Tämä lausunto koskee erityisesti Ympäristöministeriön valmistelemaa Suomen kannanottoa etenemissuunnitelmaan.

2 Lausunto

Luonnonvarakeskus pitää luontohyvitysmittareiden ja -markkinoiden EU-laajuista kehittämistä ja hyvien käytäntöjen jakamista kannatettavana, kun ne ovat tiukasti kytköksissä lievennyshierarkian periaatteisiin. Hiilimarkkinoilta saatujen oppien sisällyttäminen luontohyvitysmarkkinoiden kehittämiseen on olennaista toimivien

markkinoiden luomiseksi.

Luonnonvarakeskus katsoo, että Suomen kannassa esitetty näkemys luontohyvityksistä keskeisenä toimena yksityisten luonnon kannalta positiivisten investointien lisäämisessä on perusteltu. Toimet voivat jossain määrin tukea julkisrahoitteisia luontotoimia, mutta eivät korvata niitä kansainvälisten sitoumuksien (kuten Ennallistamisasetus) tavoitteiden saavuttamisen määräaikojen ja kohdentumisen osalta.

Luonnonvarakeskus huomioi Suomen kannanotossa esitettyyn väitteeseen: ”Maa- ja metsätalouden osalta luonnonarvokaupan arvioidaan ohjautuvan todennäköisesti heikkotuottoisille ja suojeluun soveltuville aloille, joten kansallisella tasolla vaikutusta ruuantuotantoon sekä metsien talouskäyttöön voidaan pitää vähäisenä.” liittyen, että esimerkiksi kiinnostus METSO-ohjelmaan on ollut laajaa ja ohjelma pitää sisällään puustoisia kohteita. Jotta luontohyvitysjärjestelmä olisi ekologisesta näkökulmasta toimiva, pitäisi sen myös sisältää monentyyppisiä, myös puustoisia, kohteita. Puustoisten kohteiden suojelu aiheuttaa taloudellisia menetyksiä, mikäli niiden vaihtoehtoinen käyttömuoto on metsätalous. On kuitenkin huomattava, että monien metsänomistajien tavoitteena ei ole metsätaloudellisten hyötyjen maksimointi ja näille metsänomistajille luontohyvitysjärjestelmän kehittäminen voi tuoda uudenlaisia tulomahdollisuuksia (Karppinen ym. 2020).

Kaikkiaan luontohyvitysjärjestelmän toteuttaminen vaatii vahvaa tieteellistä pohjaa. Mekanismin suunnitteluun sekä pilottihankkeisiin olisikin sisällytettävä vahva tutkimuksellinen komponentti. Myös laaja EU:n sisäinen yhteistyö luontohyvitysjärjestelmän kehittämisessä on tärkeää. Pilottihankkeita olisi toteutettava mahdollisimman kattavasti eri puolilla Eurooppaa, sillä luonnon lisäksi myös toimintaympäristöt voivat erota merkittävästi toisistaan.

Luonnonvarakeskus yhtyy Suomen kantaan, jonka mukaan EU:n sisäistä kansainvälistä luonnonarvojen vaihdantaa ei voida pitää kannatettavana keinona kompensoida luonnolle aiheutuvia haittoja luonnon monimuotoisuuden paikallisen luonteen vuoksi. Kansainväliset rajat ylittävän luontohyvitysmarkkinan vaikutuksia ei myöskään tunneta riittävästi – luonnon monimuotoisuuden, bioyhteiskunnan ja turvallisuus- ja huoltovarmuusnäkökohdat on otettava huomioon hyvitystoimintaa kehitettäessä. Esimerkiksi kansalaisnäkökulmasta Artell ym. 2022 tutkimus jokiympäristöjen ekologisen kompensoinnin hyväksyttävyydestä toteaa suomalaisten, puoluekannasta riippumatta keskimäärin kaihtavan sellaisia kompensointitoimia, jotka tehtäisiin kaukana haittoja kärsineestä (joki)ympäristöstä, jotka vähentäisivät merkittävästi kotimaista taloudellista toimintaa (sähköntuotanto) tai toteutettaisiin ilman vaikutusalueen asukkaiden kuulemista.

Viitteet:
Artell, J., Lankia, T. Venesjärvi, R. & Iho, A. 2022. Kansalaisten näkemykset vesivoiman tuotannosta ja sen luontovaikutusten hallinnasta: Kansalaiskyselyn tulokset. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 84/2022. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 85 s.
Karppinen, H, Hänninen, H. & Horne, P. 2020. Suomalainen metsänomistaja 2020. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 30/2020. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 73 s.

3 Lausunnon tiivistelmä

Luonnonvarakeskus yhtyy pääosin esitettyyn Suomen kantaan Komission tiedonannosta luontohyvityksiä koskevasta etenemissuunnitelmasta.

Luonnonvarakeskus tukee luontohyvitysmarkkinoiden kehittämistä ja tutkimista Euroopan Unionin ja kansallisella tasolla hyödyntäen hiilimarkkinoilta saatuja oppeja ja kansallisista järjestelmistä saatavia kokemuksia.

Luontohyvitykset voivat edistää yksityisiä investointeja ja joiltakin osin täydentää julkisia toimia, mutta eivät korvaa niitä kansainvälisten velvoitteiden, kuten ennallistamisasetuksen, toteuttamisessa.

Luonnonvarakeskus suhtautuu varoen kansainvälisiin luontohyvitysmarkkinoihin. Hyötyjen ja haittojen kartoittamista kansallisesti luonnon monimuotoisuuden, bioyhteiskunnan, turvallisuuden ja huoltovarmuuden näkökulmista olisi selvitettävä.

Hannu Laitinen

Hallintojohtaja

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 18.10.2025 klo 10:03:22.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:
Janne Artell
Janne Artell; Matleena Kniivilä; Esa-Jussi Viitala

Liitteet: Lausunto; Lausuntotiivistelmä

Tiedoksi: Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta